Istoria cimitirelor din București

Țara Românească. ANUNȚURI. ROMÂN oficiale. Noi Prințul ALEXANDRU DIMITRIE GHICA, Kaïmakan al Țerei Românești.

Țara Românească.

ANUNȚĂTORIŬ ROMÂN oficiale spre știința tuturora:

NOI PRINȚIŬ

ALEXANDRŬ DIMITRIE GHICA.

Kaïmakamul Țărei Românești.

Către Departamentul din lăuntru și al Împărăției noastre:

Văzând raportul acestui Departament din 2 Septembrie No. 2752, prin care ni se arată că locașul ce astăzi se întrebuințează pentru înmormântări în capitală, nu se coprinde în trebuințele orașului și că este în tot nepotrivit a se mai întrebuința de acum înainte; Considerând că sunt trecuți acum zece ani, de când legiuirea obștească a Adunării au hotărât mutarea trebuinței de a se înmormânta din oraș; văzând, și în depoziția ce s-a făcut prin Apr. 10 din decembrie anul 1847, trebuincioase fonduri pentru îndeplinirea acestei lucrări;

Considerând că ori și care ar fi starea lucrărilor ce se fac din împrejmuire, de față, împrospătarea și folosul unei asemenea clădiri va fi tot aceea; Considerând că este o cuviință și datorie însemnată pentru sănătatea publică și buna rânduială a orașului, care se află în asemenea împrejurări; Considerând că este o cuviință și datorie însemnată pentru sănătatea publică și buna rânduială a orașului, care se află în asemenea împrejurări; Văzând planurile alcătuite de comisia instituită de acest Departament în unire cu cea de Arhitectură, A. Orăscu, Iliaret și Benesch pentru clădirea unei grădini și a locului cimitirelor, precum și programa pentru clădirea unei Akademii pe locul Colegiului Sf. Sava după programa ce s-a dat acelei comisii; Văzând devizul, aproximația alcătuită...

Istoria cimitirelor din București începe într-o epocă în care moartea și înmormântarea erau încă integrate firesc în țesutul religios și comunitar al orașului. Timp de secole, bucureștenii și-au îngropat morții în jurul bisericilor parohiale, mănăstirești, eparhiale și chiar mitropolitane, într-un sistem care corespundea unui oraș mai mic, cu densitate redusă și cu o rețea de lăcașuri de cult suficientă pentru nevoile populației. Primele cimitire distincte nu au apărut inițial din motive de igienă, ci și din motive de spațiu: pe măsură ce populația a crescut, iar comunitățile confesionale s-au diversificat, vechile cimitire bisericești au devenit neîncăpătoare, mai ales pentru catolici, armeni, protestanți și evrei. În acest context, încă din 1801 este atestată formarea cimitirului de la Sf. Vineri din mahalaua Udricani, pe un teren cumpărat de la Zamfirica Greceanca, iar puțin mai târziu apare și cimitirul de la Sf. Vineri-Nouă, pe Calea Târgoviștei.

În paralel, războaiele ruso-turce au adus în București și problema cimitirelor militare. În 1810, în contextul conflictului din 1806–1812, se repartizează un teren pentru înhumarea soldaților ruși pe proprietatea cocoanei Dămăroaia, lângă Mănăstirea Spirei. Alte morminte rusești au fost risipite prin oraș, la Mărcuța, Curtea Veche, Zlătari, Spirea Veche, Sf. Dumitru-Jurământ, Biserica Enei, Cernica și chiar lângă Popa Nan. Aceste date arată că înainte de apariția unei geografii funerare coerente, orașul funcționa încă după o logică fragmentară, în care locurile de înhumare se distribuiau în raport cu bisericile, mănăstirile și nevoile conjuncturale ale războiului.

Schimbarea fundamentală începe în prima jumătate a secolului al XIX-lea, când administrația rusă și autoritățile locale încep să trateze cimitirele ca pe o problemă de sănătate publică și de organizare urbană. În 1809 se face prima încercare oficială de a interzice înmormântările în curțile bisericilor, iar Constantin Predescu este însărcinat să aleagă terenuri pentru cimitire în afara orașului. Măsura provoacă rezistență, locuitorii temându-se de profanarea mormintelor, dar ideea este reluată în 1829, când generalul Jeltuhin și autoritățile sanitare semnalează caracterul „antisanitar” al cimitirelor aflate în văi umede și cer mutarea lor dincolo de barierele orașului. În acest moment se conturează clar asocierea dintre reforma funerară și modernizarea administrației urbane.

Proiectul devine mai precis în jurul anilor 1829–1830, când sunt identificate terenuri pentru noile cimitire și sunt enumerate opt amplasamente distincte pentru ortodocși și pentru comunitățile catolice, protestante, armene și evreiești. Locurile sunt gândite în afara hotarului orașului, pe direcțiile principale de ieșire din București: spre Podul Mogoșoaiei, Târgul de Afară, Podul de Pământ, Filaret și alte zone periferice. Deși regulamentul orașului din 6 iulie 1830 întărește acest proiect, aplicarea lui rămâne incompletă, iar retragerea administrației provizorii amână soluția definitivă. Abia după 1847, prin intervenția logofătului Ioan Manu și apoi a comisiei constituite cu participarea mitropolitului Nifon și a maiorului Boroczin, reforma este reluată sistematic. În 1851, terenurile sunt deja distribuite mai clar între ortodocși și confesiunile „străine”, pe moșiile Florească, Dudești, Văcărești, Cotroceni, Grozăvești și Belvedere.

Din acest proces de reorganizare se naște marele cimitir care avea să devină centrul simbolic al necropolei bucureștene: Cimitirul Șerban Vodă, ulterior Bellu. Locul, situat pe moșia Văcărești, păstra memoria curții și grădinii lui Bellu cel Bătrân, iar tradiția îl leagă de Barbu Bellu, ministru al Cultelor și Justiției, considerat donator al terenului sau al unei părți din el. Documentele arată că o parte din teren aparținea Mănăstirii Văcărești și că în 1852–1853 se iau măsurile concrete pentru amenajarea cimitirului. Arhitectul Alexandru Orăscu proiectează capela, sala pentru morți și casa preoților, iar pictorul Constantin Lecca este contractat pentru zugrăvirea capelei. Din cauza războiului Crimeii, lucrările întârzie, dar cimitirul începe să funcționeze efectiv la 21 septembrie 1858. Din 1860, odată cu tipărirea primului regulament pentru înmormântări și cu aplicarea hotărârii de scoatere a cimitirelor parohiale din oraș, Bellu devine instrumentul principal al noii politici funerare a Capitalei.

Primele înhumări la Bellu au o valoare aproape fondatoare. Cel dintâi concesionar este C.A. Rosetti, care cumpără locuri pentru copiii săi Elena și Anton, iar al doilea este Cezar Bolliac, care își înmormântează aici soția. Începând cu 1861, cimitirul atrage tot mai mult elitele orașului și se transformă rapid în cel mai mare cimitir al Bucureștiului și, treptat, într-un adevărat muzeu de artă funerară. În aceeași logică se conturează și cimitirul militar Bellu, al cărui teren apare legat de Dealul Filaretului și de înhumarea arestaților decedați în temnița Capitalei. Din 1898 există un registru distinct, iar din 1912 și mai ales după 1916 funcția lui devine explicit militară.

În jurul acestui nucleu se ordonează, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, întreaga geografie confesională a cimitirelor bucureștene. Comunitatea evreilor spanioli își organizează cimitirul Bellu peste drum de Bellu ortodox, iar evreii polonezi primesc un teren pe Drumul Târgoviștei, cu dezvoltări ulterioare la Filantropia și apoi pe Șoseaua Olteniței. Catolicii, după lungi ezitări și conflicte privind amplasamentul, primesc lângă Bellu ortodox un teren de aproape șapte pogoane și întemeiază actualul cimitir catolic Bellu, cu capelă din 1875. Comunitatea evanghelică obține inițial teren dincolo de Podul Mogoșoaiei, dar în cele din urmă se stabilește pe Șoseaua Giurgiului, iar calvinii se fixează la Grozăvești, în actuala zonă Giulești. Armenii își deschid cimitir pe Șoseaua Pantelimon, iar musulmanii, după închiderea vechiului cimitir de pe strada Mecet, sunt mutați temporar la Ghencea și apoi instalați pe un teren distinct în fața cimitirului ortodox Ghencea. Astfel, cimitirele devin o hartă confesională a orașului modern, nu doar o infrastructură a morții.

Raportul doctorului Iacob Felix din 1878 marchează o etapă decisivă în înțelegerea problemei. El arată că în 1867 Bucureștiul avusese nu mai puțin de 106 cimitire ortodoxe, dintre care 65 fuseseră deja închise până în 1878, și notează că la sfârșitul anului 1877 Capitala mai avea 17 cimitire, dintre care trei comunale de mare importanță: Bellu, Sf. Vineri Nouă și Ghencea. Alături de acestea existau cimitire particulare, confesionale și spitalicești, semn că sistemul se afla încă într-o fază de tranziție între vechea organizare parohială și modelul centralizat, municipal. În același timp, raportul constata precaritatea dotărilor: dintre cele cinci cimitire principale, numai Bellu avea capelă, și aceea ruinată, ceea ce duce la programul de construire a capelelor și camerelor mortuare în Bellu, Sf. Vineri, Ghencea și Colentina.

Ultimul deceniu al secolului al XIX-lea aduce consolidarea arhitecturală a marilor cimitire. Primarul Emanoil Protopopescu-Pake pune pietrele de temelie ale capelelor de la Bellu și Ghencea, capela Bellu fiind refăcută și decorată succesiv de Mihail Popp, Dimitrie Belisarie și Arthur Verona. Tot atunci se cumpără teren pentru Izvorul Nou, iar Iancu Nou-Bălăneanu este recunoscut ca derivând dintr-un mai vechi cimitir parohial. În această etapă, Bellu încetează să fie doar un loc de înhumare și devine spațiu de memorie familială și de reprezentare artistică: osemintele unor mari familii boierești sunt mutate aici din cimitirele bisericilor vechi, iar urmașii ridică mausolee și monumente de mare ambiție. De aceea, în tradiția istoriografică și culturală, Bellu apare ca un „muzeu de artă” și ca un adevărat panteon social al Bucureștiului modern.

În istoria cimitirelor bucureștene intră apoi și problema incinerării. Crematoriul uman Cenușa, deschis la 26 ianuarie 1928 în Calea Șerban Vodă, nu apare dintr-un gol, ci dintr-un curent cremaționist dezvoltat încă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea de medici și intelectuali preocupați de igienă publică, modernizare și combaterea efectelor putrefacției în cimitirele urbane. După 1990, funcția crematoriului este preluată la Vitan-Bârzești, iar Cenușa își pierde rolul inițial. Apariția crematoriului arată că istoria cimitirelor din București nu este doar o istorie a extinderii necropolelor, ci și una a modificării mentalităților funerare.

Secolul XX târziu și perioada de după 1977 deschid o nouă etapă. Dacă secolul al XIX-lea a fost epoca scoaterii cimitirelor din interiorul orașului, a doua jumătate a secolului XX este epoca extinderii lor metropolitane. După cutremurul din 4 martie 1977 și în contextul creșterii demografice și al extinderii capitalei, apar sau se dezvoltă cimitire noi la Pantelimon, Domnești-Ghencea II, Străulești II, Progresul, Ghencea III, Cernica II și în alte puncte periferice. În plus, bucureștenii folosesc tot mai frecvent și cimitirele din jurul Capitalei, inclusiv cele mănăstirești de la Cernica, Pasărea, Snagov sau Căldărușani. Astfel, necropola Bucureștiului se transformă dintr-un sistem urban compact într-o rețea metropolitană vastă, legată de expansiunea orașului și de mutarea funcțiunilor funerare spre margine.

Privită în ansamblu, istoria cimitirelor din București este o istorie a modernizării orașului însuși. Ea pornește de la înmormântarea medievală și premodernă, integrată în curțile bisericilor, trece prin reformele sanitare și administrative ale secolului al XIX-lea, prin specializarea confesională și prin monumentalizarea Bellului, apoi prin consolidarea unei administrații publice a cimitirelor și, în cele din urmă, prin expansiunea periferică și metropolitană a necropolelor contemporane. În același timp, această istorie este și una socială și culturală: cimitirele păstrează urmele structurilor confesionale, ale ierarhiilor sociale, ale artei funerare și ale felului în care Bucureștiul și-a construit memoria colectivă. Din acest motiv, ele trebuie citite nu doar ca spații funerare, ci ca documente urbane majore ale trecutului Capitalei.

Și, mai jos, textul integral extras din „Regulamentul de funcționare al cimitirelor și crematoriilor umane – Anexa 1 la HCGMB nr. 79/29.02.2024)” de pe site-ul Administrației Cimitirelor și Crematoriilor Umane.

Cimitirele din București. Scurt istoric

Vechimea cimitirelor din București corespunde, de bună seamă, vechimii acestei așezări omenești. Totuși, evoluției urbanistice a problemei cimitirelor nu s-a dat o atenție cuvenită. Altădată înmormântările se făceau lângă biserici, încât pietrele de morminte de odinioară, inscripții, păstrate prin publicații și însemnări de călătorii, confirmă numai faptul menționat. Ca vechime, doar câteva pietre de morminte din Cimitirul evreiesc, din strada Sevastopol nr.13-17, îngăduie să precizăm funcționarea acestui cimitir încă de la începutul secolului al XVIII-lea; se înțelege, în acea perioadă strada Sevastopol se afla în afara limitelor orașului.

Problema înființării unor cimitire speciale, altele decât cele de lângă biserici, nu a apărut la început din motive igienice. Pentru confesiunile străine, cimitirele de lângă bisericile centrale și puține la număr au ajuns la un moment dat neîncăpătoare. Astfel, deși încă din secolul al XVIII-lea cunoaștem câteva inscripții chiar de armeni înmormântați lângă Biserica romano-catolică Bărăția, totuși, cimitirul bisericesc catolic ajungând neîncăpător, în 1801 a luat ființă, pe un loc cumpărat de la Zamfirica Greceanca, cimitirul catolic de la Sf. Vineri din mahalaua Udricani, din Calea Călărașilor de mai târziu.

Cimitire speciale mai vechi au avut și armatele străine în timp de războaie. Știm astfel, că în timpul războiului ruso-turc din anii 1806-1812, locul repartizat pentru înmormântarea în București a ostașilor ruși fiind umplut, în 1810 s-a dat pentru înmormântarea ostașilor locul cucoanei Dămăroaiei de lângă Mănăstirea Spirii. Poate locul mai vechi de înmormântare a acestor ostași se afla chiar lângă Mitropolie, în deal, unde generalul rus Miloradovici a și înălțat o cruce comemorativă ostașilor căzuți în luptele din 1807. Alt vechi și mare cimitir militar rusesc se află lângă Mănăstirea Mărcuța.

De asemenea, se afirmă că de la 1810 lăcașul Curtea Veche servea drept biserică rusească, ultimul mormânt rusesc, descoperit aici în timpul săpăturilor arheologice mai recente, fiind cel al lui Nicolae Duraghin, secretar al consulatului, mort în 1845. Cu o jumătate de secol înainte, un viceconsul rus Ravici a fost înmormântat la Biserica Zlătari. Frumoasa piatră cu un vultur bicefal de pe mormântul polcovnicului M. G. Venetki, mort în 1815, care era adăpostită în curtea Bisericii Spirea Veche, a fost transportată în 1957 la Muzeul Municipal. N. Iorga înregistra mormântul unui „dregător rus din vremea ocupației”, de-a stânga Bisericii Sf. Dimitrie de Jurământ.

Problema scoaterii cimitirelor din incinta orașelor, în vederea aplicării unor măsuri igienice, datează abia din epoca ocârmuirii țării de ruși în timp de războaie. Cea dintâi încercare se face la 9 martie 1809, când autoritățile rusești cer Divanului ca morții din București și Iași să nu mai fie îngropați în curțile bisericilor; la 18 martie Divanul rânduiește pe Constantin Predescu, biv vel stolnic, ca să aleagă locuri de cimitire la ieșirea din oraș a principalelor

patru uliți. Repetarea la 8 iulie 1810 a dispoziției cu privire la înmormântări provoacă protestele locuitorilor, motivate de teama că hoții vor profana mormintele. În aprilie anul următor Divanul cere mitropolitului ca, la înmormântări, gropile să se facă adânci de patru palme domnești de la capacul coșciugului.

Problema este reluată în timpul altei ocârmuiri rusești a țării. La 20 martie 1829, în urma raportului polițaiului locotenent-colonelul Bărzul, generalul Jeltuhin atrage atenția Mitropoliei asupra stării antisanitare a cimitirelor bucureștene, situate în văi apoase. Se cere repartizarea unui loc pentru cimitirul spitalului de campanie și se recomandă interzicerea înmormântărilor lângă biserici și scoaterea cimitirelor din oraș.

În adresa din 7 iunie 1829 sunt menționate locurile propuse pentru primele cimitire de dincolo de hotarul Capitalei. Din cele opt locuri proiectate- folosirea a două terenuri este împiedicată prin formalități: în mahalaua Sf. Ioan pe moșia pe Podul Târgului de afară (actuala Calea Moșilor) și în mahalaua Delea Nouă din ulița Vergului. Al treilea loc- de lângă Biserica Spirea Nouă pe Podul Calicilor este prea îndepărtat și se află pe un drum impracticabil din cauza noroiului. Se pune în discuție locul din mahalaua Izvorului Nou de pe Vitan; acest teren poate fi cedat în schimbul unei sume de 600 lei.

Celelalte locuri propuse de polițai sunt: pentru sectorul Negru- în mahalaua Izvorul Nou-Vitan; pentru sectorul Albastru- lângă Biserica Foișorul spre Broșteni; pentru sectorul Roșu și parte pentru cel Albastru- lângă Biserica Bărbătescu pe Podul lui Șerban Vodă; pentru sectorul Verde- în locul Farmazonului pe Podul de pământ(actuala Calea Plevnei); în sfârșit, pentru sectorul Galben și pentru jumătatea sectorului Verde lângă cișmeaua lui Mavrogheni de pe Podul Mogoșoaia (la ieșirea actuală Calea Victoriei). Cimitirele trebuiesc înconjurate cu un șanț, sănătatea publică cerând scoaterea din incinta orașului și a cimitirelor altor confesiuni.

Chestiunea interzicerii înmormântărilor în incinta orașului se discută în continuare în adresa din 31 octombrie 1829. La 20 ianuarie 1830 generalul Pavel Kiseleov, noul ocârmuitor al țării, este acela care pune în discuție problema cioclilor, ca izvor de răspândire a molimei din acea vreme.

Din 2 aprilie 1830 datează Socoteala pentru îngrădirea mormânturilor și făcutul bisericii noi. Se arată că „la fiecare cimitir este trebuință de un loc în lung de 100 stânjeni, larg de 80 stânjeni”. Sunt înșirate apoi cele opt cimitire proiectate: din straja Podului Mogoșoaiei afară; la Târgul de afară; la Podul de pământ; în deal la Filaret; pentru papistași, afară din straja Podului Mogoșoaiei; pentru protestanți, tot la locul acesta; pentru armeni, afară de straja Târgului de afară, pe Drumul Focșanilor; pentru evrei, tot la locul acesta.

Nu este decât un proiect de înființare de cimitire noi, întărit prin Regulamentul orașului București din 6 iulie 1830 (articolul 25 ș.a.). Măsurile din dorința de a combate epidemiile din acea vreme, odată cu retragerea administrației provizorii sunt iarăși lăsate la o parte. Abia prin raportul din 24 noiembrie 1847 către domnie, logofătul Ioan Manu, președintele Sfatului orășenesc, propune înființarea de cimitire pe mahalale.

Domnitorul rezolvă în mod favorabil raportul, numind pentru înfăptuirea celor arătate o comisie formată din mitropolitul țării, Ioan Manu și maiorul Boroczin. În luna mai 1850 s-a poruncit îngrădirea locurilor alese și întocmirea planurilor lor de către maiorul Boroczin. Toate aceste locuri de cimitire erau rezervate pentru ortodocși, catolici, protestanți, armeni, israeliți lehi (poloni) și israeliți spanioli. Repartizarea lor a întâmpinat greutăți, deoarece fiecare comunitate religioasă credea că se va proceda la alegere; de pildă, armenii cereau loc de cimitir la Colentina și la Belvedere.

Locurile pentru cimitire erau însă în număr de zece (cinci pentru ortodocși și cinci pentru străini), comisia din 1851 căutând să satisfacă nevoile din moșiile mănăstirești. Treptat aceste locuri se proiectează astfel: pentru ortodocși (I) pe moșia Florească lângă grădina polcovnicului Banov; pentru armeni, ortodocși (II), catolici și evrei - afară din ulița Vergului pe moșia Dudești; pentru ortodocși (III) - pe ulița Șerban Vodă dincolo de bariera acelei uliți de pe miazăzi, pe moșia Mănăstirii Văcărești unde mai înainte au fost morile domnești; pentru ortodocși (IV) pentru ulița Spirei și celelalte mahalale dimprejur - dincolo de acea barieră, aproape de mănăstirea Cotroceni și în stânga drumului ce merge la satul Domnești din Ilfov; pentru ortodocși (V) pentru mahalaua Gorgan, Mihai Vodă și celelalte dimprejurul Podului de Pământ - dincolo de bariera uliței Târgoviștei, pe moșia Grozăvești a Mănăstirii Sf. Ioan., în partea dinspre răsărit a moșiei Belvedere și în dreapta drumului ce merge la satul Giulești din Ilfov și care locuri s-au însemnat în urmă după reclamația logofetesei Golescu, în locul celor însemnate mai înainte pe moșia Belvedere; tot aici urma să fie cimitirul pentru protestanți, dincolo de bariera uliței Târgoviștei, în partea despre răsărit a moșiei Belvedere și în dreapta drumului ce merge la satul Giulești în județul Ilfov, pe moșia Grozăvești a Mănăstirii Sf. Ioan și se deosebește acest loc de cel destinat pentru ortodocși printr-o distanță de 100 stânjeni; pentru calvini - iarăși pe această proprietate, aproape de locul destinat pentru protestanți. Fiecare din locurile destinate pentru ortodocși- cu lungimea de câte 200 stânjeni, iar pentru străini fiecare din locurile destinate va fi de câte 15 pogoane.

În ceea ce privește locul pentru cimitirul cel mai însemnat de la bariera Șerban Vodă, care mai târziu devine Cimitirul Bellu, din Calea Șerban Vodă nr. 249, se știe că în 1821 acolo se afla curtea boierească și grădina cea mare a lui Bellu cel Bătrân. De la proprietarul locului vine și numele cimitirului de mai târziu, căruia i se spunea în popor, la Bellu. Mai mult, tradiția amintește de Barbu Bellu (1825-1900), ministru al Cultelor și Justiției, drept donator al terenului sau a unei părți a lui către vechiul Cimitir Bellu; de altfel celei dintâi biserici din cimitir i se spunea Mănăstirea Bellu. Acest Barbu Bellu era fiul logofătului Alexandru Bellu (1799-1853), căsătorit cu Irina, fiica marelui ban Barbu Văcărescu și strănepoata lui Ienăchiță Văcărescu, tăiat de turci la Constantinopol, iar originea familiei și a numelui Bellu se ridică la secolul al XVIII-lea din localitatea Bella din Macedonia.

Înregistrând și aceste știri, constatăm totuși din documente că la jumătatea secolului al XIX-lea o parte a locului viitorului cimitir Bellu aparținea Mănăstirii Văcărești, care avea acolo trei mori de vânt arendate în anii 1836-1843 Sfatului Orășenesc. În 1852 Sfatul orășenesc hotărăște începerea lucrărilor pentru amenajarea cimitirului, cerându-se pentru partea locului care aparținea Mitropoliei consimțământul mitropolitului, pentru înstrăinare; acest

consimțământ a fost obținut în 1853. Arhitectul Alexandru Orăscu a întocmit planurile pentru clădirea în cimitir a unei capele de o lungime de opt stânjeni, lățime de 4,4 stânjeni și înălțime de 4 stânjeni, a unei săli pentru morți și a unei clădiri pentru preoți. Condițiile pentru construirea acestor clădiri au apărut la 15 iunie 1853 în Buletinul oficial, iar lucrările de construcție au și început la 1 august același an. Construirea capelei a întârziat din cauza izbucnirii războiului din Crimeea și a ocupației austriace, încât abia în 1855 a fost încheiat cu pictorul Constantin Lecca un contract, în valoare de 782 lei, pentru zugrăvirea interiorului ei; în vara acelui an zugrăvirea capelei și amenajarea grădinii au fost terminate.

În toamna anului 1855 au fost întreprinse lucrările de amenajare a câmpului Cimitirului Bellu, care a început să funcționeze la 21 septembrie 1858; în anul următor se fac numiri de personal. Tot atunci guvernul trece la aplicarea practică a hotărârilor sale în legătură cu mutarea cimitirelor afară din oraș, dincolo de bariere. Astfel se publică oficial și se comunică tuturor parohiilor din mahalalele orașului porunca prin care se interzice înmormântarea pe viitor în cimitirele din jurul bisericilor. Se dă termen până la 1 aprilie 1860 ca aceste cimitire bisericești să fie mutate dincolo de bariere, unde li s-a arătat locul. În același an a fost tipărit și un regulament pentru înmormântări.

Din Condica concesionarilor de locuri pe anii 1859-1874 a Serviciului Cimitirelor aflăm că înmormântările se fac în Cimitirul Bellu din noiembrie 1859. Cel dintâi concesionar este C. A. Rosetti, cunoscut om politic, care cumpără un loc pentru înmormântarea fiicei sale Elena, iar în aprilie 1861 alt loc pentru fiul său Anton. De aceea lui C. A. Rosetti i se atribuie înființarea acestui cimitir. Al doilea concesionar este scriitorul Cezar Bolliac, care în aprilie 1860 își înmormântează soția, Aristia. Deși de la 1861 în Cimitirul Bellu sunt înregistrate numeroase înmormântări, totuși pietrele de morminte din această perioadă sunt destul de rare.

Monitorul Țării Românești din 16 aprilie 1860 anunță că dispozițiile luate anterior pentru înmormântarea în cimitire se aplică, deocamdată, numai în București, unde Cimitirul Șerban Vodă este gata, iar alte trei cimitire în pregătire. Același ziar din 4 octombrie același an publică știrea că în Dealul Filaretului se împrejmuiește un loc pentru înmormântarea arestaților din temnița capitalei; este o parte din viitorul Cimitir militar Bellu, care în 1865 figurează între cimitirele Bellu ortodox și catolic, aparținând Ministerului de Război și unde sunt înmormântați la început soldații morți în temniță.

Vechiul registru al Cimitirului militar Bellu, unit cu cimitirul Bellu, începe de prin anul 1898, iar înmormântările mai numeroase de militari datează de la 1912; turnul de la intrare în cimitir, înălțat în 1916, consfințește odată cu începerea primului război mondial hotărârea de a se folosi acest cimitir numai pentru militari și familiile lor. Alt cimitir militar, mai nou, e amenajat lângă Cimitirul Ghencea ortodox.

Treptat iau ființă și celelalte cimitire. Încă din 1851 obștea israeliților spanioli încearcă să cumpere de la mănăstirea Văcărești locul pentru cimitirul său la bariera Șerban Vodă, dincolo de drum de la Cimitirul Bellu ortodox. În 1858 se face împrejmuirea locului și astfel ia ființă cimitirul israelit spaniol Bellu din Șoseaua Giurgiului. În ce privește cimitirul israeliților poloni, li se atribuie un loc pe Drumul Târgoviștei. În 1857 comunitatea israeliților lehi începe

amenajarea cimitirului „din sus de spitalul Filantropia”. Acesta este cimitirul israelit Filantropia. Recent, comunitatea israelită a mai amenajat un mare cimitir, în șoseaua Giurgiului.

Deoarece comunitatea catolică nu accepta locul de cimitir ce i se oferea dincolo de bariera Podului Mogoșoaiei, printr-un jurnal al Consiliului de Miniștri din 1860 se hotărăște mutarea categorică a Cimitirului catolic de la Sf. Vineri. Înfăptuirea acestei decizii întârzie din cauza că în acel an s-a stabilit trecerea cimitirelor din București la Ministerul Cultelor în îngrijirea municipalității; lucrările de predare a acestor cimitire au durat aproape doi ani. În 1862 se constată că Cimitirul catolic de la Sf. Vineri este neîncăpător și se cere mutarea lui dincolo de limitele orașului.

După îndelungate dezbateri, i se dă loc lângă Cimitirul Bellu ortodox, pe proprietatea Mitropoliei; noul loc avea 8970 stânjeni sau aproape 7 pogoane. Episcopia catolică a luat în primire acest teren în 1863 și s-a întocmit un plan; între cimitirul catolic și cel ortodox observăm un teren destinat pentru săraci, înglobat mai târziu în cimitirul militar. În 1864 înmormântările în vechiul cimitir de lângă Biserica Sf. Vineri au fost oprite. Comunitatea catolică a obținut locul pentru noul cimitir în mod gratuit din partea guvernului. Astfel a luat ființă cimitirul catolic Bellu.

La 22 mai 1875 s-a pus piatra de temelie a noii capele a cimitirului. Monitorul comunal București din 3 noiembrie 1891, vorbind despre desființarea vechiului cimitir catolic de la Sf. Vineri, pomenea despre transportarea osemintelor în noul cimitir. Câțiva ani mai târziu același ziar din 14 decembrie 1897 anunța desființarea definitivă a vechiului cimitir catolic, în care înmormântările nu se mai făceau din 1866, pentru a se clădi pe el.

Cimitirul comunității evanghelice a fost repartizat în 1852 și îngrădit dincolo de bariera Podului Mogoșoaiei, așa după cum se prevedea încă din 1830. Comunitatea cere alt loc, mai apropiat de oraș decât acesta, destinat pe șoseaua Mavrogheni lângă durată. Încă în 1895 Monitorul comunal București anunță intervenția Consiliului de igienă pentru închiderea cimitirului protestant din șoseaua Kiseleff.

Comunitatea evanghelică este nevoită în 1897 să deschidă un nou cimitir, în Șoseaua Giurgiului. Primăria cumpără cu 176.740 lei vechiul cimitir din Șoseaua Filantropia, afară de capelă, oferind în schimb Școala Petrache Poenaru din strada Știrbei Vodă. Astfel ia ființă actualul Cimitir evanghelic-luteran Bellu, din Șoseaua Giurgiului nr.4.

Locul celuilalt cimitir protestant al calvinilor, e împrejmuit la Grozăvești în aprilie 1858. Așadar, din prevederile comisiei din 1851, în această parte a orașului ia naștere doar cimitirul calvin, astăzi în Șoseaua Giulești nr.91. În urma groaznicului bombardament de la 4 aprilie 1944, pe o porțiune a acestui cimitir a luat ființă Cimitirul ortodox 4 aprilie.

În 1864 comunitatea armeană își face loc pentru cimitir acolo unde a fost prevăzut încă din 1830, pe șoseaua Pantelimon nr.90. Aici au fost aduse unele pietre de morminte din vechiul cimitir armenesc de lângă biserică.

În 1874 Consiliul comunal a interzis înmormântările în vechiul cimitir musulman, din strada Mecet, acesta fiind în interiorul orașului. Se proiecta desființarea lui și transformarea în loc de plimbare. Câtva timp musulmanii au fost înmormântați pe o porțiune a Cimitirului Ghencea Ortodox. Războiul din 1877-1878 a ridicat problema creării unui cimitir separat pentru prizonierii turci; li s-a repartizat un loc în fața Cimitirului Ghencea ortodox, unde se află și astăzi cimitirul musulman.

În 1878 Monitorul com. prim. București publica raportul doctorului I. Felix, cu privire la igiena și salubritatea publică a orașului București. Despre cimitire aflăm următoarele:

În 1877 a mai fost închis pentru înmormântări cimitirul particular din curtea Bisericii Sf. Dimitrie pe șoseaua Colentina, din cauză că nu mai oferea loc liber suficient. A fost deschis, însă, un alt cimitir particular, lângă biserica afară zidită a Sf. Gheorghe Nou (Capra) pe șoseaua Pantelimon, aproape de cimitirul armenesc; în 1897 Consiliul de igienă cere închiderea acestui cimitir.

Astfel, la sfârșitul anului 1877 orașul avea 17 cimitire: trei cimitire ortodoxe comunale: Șerban Vodă (Bellu), Sf. Vineri Nouă afară de bariera Târgoviștei și Sf. Troită (Ghencea) afară de bariera Spirea. Un cimitir ortodox particular: Sf. Gheorghe Nou (Capra) pe șoseaua Pantelimon. Un cimitir militar alături de Cimitirul Șerban Vodă. Cinci cimitire ortodoxe particulare cu restricțiune: Izvorul dintre vii, pe șoseaua Dudești, numai pentru enoriași; Iancu Nou pe Șoseaua Moșilor, numai pentru enoriași; Tărca pe Șoseaua Vitanului, numai pentru enoriași; Cuțitul de Argint pe dealul Filaretului, numai pentru Spitalul Brâncovenesc; Cimitirul Eforiei Spitalelor lângă Mărcuța.

Un cimitir catolic lângă Șerban Vodă. Două cimitire protestante: cel al comunității evanghelice pe șoseaua Filantropia și cel al comunității calvine aproape de Cimitirul comunal Sf. Vineri. Un cimitir armenesc pe șoseaua Mărcuța. Două cimitire israelite: cel al israeliților leși aproape de cimitirul evanghelic și cel al israeliților spanioli pe dealul Filaret. Un cimitir pentru cei decedați în penitenciarul Văcărești, lângă cimitirul Șerban Vodă, între cel militar și cel catolic. Otomanii sunt înmormântați în Cimitirul Sf. Troită (Ghencea). Din 1878 urmează ca și cimitirele particulare să fie supuse regulamentului cimitirelor elaborate de Consiliul de igienă în 1875. Cimitirul de la Biserica Cuțitul de Argint va fi închis, spitalul Brâncovenesc urmând să se folosească de Cimitirul Sf. Vineri.

Acest raport al doctorului I. Felix din 1878 prezintă un interes și mai mare în comparație cu extrasele dintr-un alt raport al său, fragmentar reprodus în *Le journal de Bucarest* (2 martie 1873); reiese că în 1867 în orașul București a existat un număr de 106 cimitire ortodoxe, din care între timp au fost închise 65, numărul acestora reducându-se și mai mult în cei cinci ani care au urmat până la 1878.

Monitorul comunal București din 1890 constată că din cele cinci cimitire ortodoxe ale Capitalei, numai cimitirul Șerban Vodă are o biserică, atunci ruinată; se preconizează măsuri pentru construirea capelelor și a camerelor mortuare pentru depunerea obligatorie de 36 de ore a morților. Încă în primul număr al Monitorului comunal București din același an a fost anunțată licitația pentru construirea unor capele la cimitirele Șerban Vodă, Sf. Vineri, Sf.

Treime (Sf. Troită), Ghencea și Colentina, mai târziu Cimitirul Reînvierea (în popor acest cimitir păstrează numele de Pătrunjel). În 1890 primarul Em. Protopopescu-Pake pune pietrele de temelie la capelele de cimitire; capela cimitirului Bellu se va clădi în stilul catedral din Carlsbad, vizitată de primar.

Curând capelele au fost construite. De pildă, capela din Cimitirul Ghencea a fost târnosită de mitropolit în septembrie 1891; cu toate acestea, Monitorul comunal de București din 1899 arată că același cimitir Ghencea este neîmprejmuit, limitat doar cu un șanț, încât se hotărăște împrejmuirea lui cu uluci. În ce privește capela cimitirului Bellu, zugrăvirea ei este executată de pictorul Mihail Popp; mai târziu capela este pictată de Dimitrie Belisarie și Artur Verona, iar catapeteasma- sculptată în lemn de Anghel Dima, care a mai lucrat în Cimitirul Bellu interiorul micilor capele de pe mormintele B. Oteteleșanu și Barbu Marinescu.

Monitorul comunal de București din 1890 anunță cumpărarea unei vii pentru cimitir în suburbia Izvorul Nou; este terenul actualului cimitir Izvorul Nou, din Drumul Ogorului nr.37. În ce privește Cimitirul Iancu Nou sau Bălăneanu, din Șoseaua Mihai Bravu nr.119, acesta ia naștere dintr-un cimitir mai vechi al bisericii alăturate.

În sfârșit, Crematoriul uman Cenușa din Calea Șerban Vodă nr.183 funcționează de la 26 ianuarie 1928: Istoria incinerărilor în România nu începe odată cu construirea și inaugurarea Crematoriului Cenușa în perioada interbelică. Aceasta coboară înspre a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când ideile cremaționiste pătrund în spațiul românesc. Având la bază motivații de ordin medical, în principal, dar și o serie de modele occidentale, aceste idei au fost propagate de către o elită, în esență de factură medicală. Doctorul Iacob Felix, doctorul Gheorghe Vuia, doctorul Athanasie Economu, doctorul Constantin I. Istrati, doctorul Simion Stoica, doctorul Ion Costinescu, doctorul Nicolae Minovici, doctorul Constantin I. Thiron, avocatul și epigramistul Radu D. Rosetti, economistul Pandale Silva au fost principalii promotori ai practicii arderii cadavrelor în România și Transilvania până la izbucnirea Primului Război Mondial. Aceștia au promovat cremațiunea din considerente igienice, axându-se în principal pe teoria miasmelor (pericole ce decurg din putrefacția cadavrului). De asemenea, ei invocau și alte argumente de ordin economic, estetic, egalitarist sau chiar specificau faptul că strămoșii noștri, dacii și romanii, au practicat, pe scară largă incinerarea. În același timp unii dintre ei considerau că situația din cimitirele bucureștene de la sfârșitul secolului XIX justifica, pe deplin, construirea unui crematoriu în capitala Regatului. Însă susținătorii practicii incinerării din România până la izbucnirea primei conflagrații mondiale pot fi considerați și niște idealiști, deoarece ei au crezut cu tărie că practica arderii cadavrelor s-ar fi putut impune cu ușurință în țara noastră, iar Biserica Ortodoxă Română ar fi acceptat-o fără prea multe rețineri.

Totodată, până la 1914 înregistrăm și atitudini anti-cremațiune provenind mai ales dinspre mediul ortodox: Barbu Cireșeanu, B. Mangăru sau Nicolae Bălan sunt câțiva dintre teologii români ce au respins practica. În opinia acestora arderea cadavrelor ar fi reprezentat o jignire la adresa pietății de care românii dau dovadă în fața morții și a respectului față de cei decedați. O poziție echilibrată în această dispută a auto- însă doctorul Mina Minovici, care

considera că incinerarea trebuia să exprime doar o opțiune personală și să nu se petreacă fără în prealabil o efectuare a autopsiei.

Inaugurarea crematoriului a avut loc la 26 ianuarie 1928. Pentru a se evita o serie de posibile tensiuni, s-a preferat ca primul ars să fie un cadavru cu identitate și religie necunoscută. Incinerarea s-a petrecut în prezența unui public numeros, incluzând aici și pe primarul Capitalei dr. Gheorghe Gheorghian.

Reducerea numărului de incinerări la mijlocul ultimului deceniu al secolului trecut se explică și prin deschiderea celui de al doilea crematoriu uman din București și anume cel de la Vitan Bârzești în iulie 1994. În luna mai 2002 crematoriul Cenușa se închide, edificiul fiind utilizat doar ca spațiu pentru depozitarea și păstrarea urnelor cu cenușă umană.

Cimitirele Bucureștiului. Apariția și evoluția lor

(sinteză INDEX, 2025)

Timp de secole, în București, practica înmormântării era strâns legată de structura religioasă și comunitară a orașului. Morții erau îngropați în curțile bisericilor parohiale, mănăstirești sau mitropolitane, într-un sistem care reflecta atât organizarea urbană redusă, cât și predominanța vieții religioase în societatea tradițională. Orașul avea o densitate relativ mică, iar bisericile erau suficiente pentru a deservi comunitățile, astfel încât nu exista o presiune imediată pentru organizarea unor cimitire distincte.

Această situație începe să se schimbe odată cu creșterea populației și diversificarea confesională. Cimitirele din jurul bisericilor devin neîncăpătoare, mai ales pentru comunitățile neortodoxe, care aveau acces limitat la spațiile existente. În acest context, apare treptat nevoia unor spații dedicate exclusiv înmormântărilor, nu doar din considerente de spațiu, ci și din rațiuni igienice, care devin tot mai importante în secolele XVIII–XIX.

Primele inițiative de organizare a cimitirelor moderne

Primele încercări de organizare a unor cimitire separate apar la începutul secolului al XIX-lea, în contextul administrației rusești din timpul războaielor ruso-turce. Autoritățile au impus restricții privind înmormântările în interiorul orașului, solicitând identificarea unor terenuri la periferie. Aceste măsuri au întâmpinat rezistență din partea populației, care se temea de profanarea mormintelor sau de îndepărtarea de tradițiile religioase.

Cu toate acestea, procesul a continuat, fiind susținut de argumente sanitare și urbanistice. Documentele epocii arată că încă din 1809 se cerea interzicerea înmormântărilor în curțile bisericilor și identificarea unor terenuri noi. În anii următori, autoritățile au analizat mai multe amplasamente la marginea orașului, organizate pe sectoare, în funcție de împărțirea administrativă și confesională.

Reglementarea și extinderea sistemului de cimitire

Începând cu anii 1830–1850, problema cimitirelor devine una centrală în administrarea urbană a Bucureștiului. Sunt elaborate proiecte oficiale pentru organizarea unor cimitire distincte pentru diferite confesiuni: ortodocși, catolici, protestanți, armeni și evrei. Acestea urmau să fie amplasate dincolo de barierele orașului, într-un sistem coerent, care să răspundă atât nevoilor religioase, cât și celor sanitare.

Procesul este accelerat în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când autoritățile impun mutarea definitivă a cimitirelor din interiorul orașului. Regulamentele introduse stabilesc norme privind organizarea, împrejmuirea și administrarea acestor spații. În paralel, se conturează și ideea cimitirului ca spațiu public organizat, nu doar ca loc de înmormântare, ci și ca element al peisajului urban și al memoriei colective.

Cimitirele majore ale Bucureștiului și structura lor confesională

Cimitirul Bellu – nucleul necropolei bucureștene

Cimitirul Șerban Vodă, cunoscut sub numele de Bellu, reprezintă nucleul simbolic și funcțional al necropolei bucureștene moderne. Amenajat pe un teren care aparținuse familiei Bellu și Mănăstirii Văcărești, acest cimitir a început să funcționeze în anul 1858, marcând momentul decisiv al trecerii de la înmormântările parohiale la un sistem urban organizat. Proiectarea inițială a inclus capelă,

camere mortuare și locuințe pentru personal, reflectând o concepție modernă asupra spațiului funerar.

De la început, Bellu a devenit locul privilegiat al elitelor politice, culturale și economice, atrăgând personalități marcante ale societății românești. Monumentele funerare, adesea realizate de arhitecți și sculptori importanți, au transformat cimitirul într-un veritabil muzeu de artă în aer liber. Această dimensiune artistică și memorială îl diferențiază de celelalte cimitire ale orașului, conferindu-i un statut unic în peisajul urban.

Diversitatea confesională și organizarea spațiilor funerare

O caracteristică esențială a cimitirelor bucureștene din secolul al XIX-lea este organizarea lor pe criterii confesionale. Pe lângă cimitirele ortodoxe dominante, au fost create spații distincte pentru catolici, protestanți, armeni, evrei și alte comunități. Această separare reflecta atât structura socială a orașului, cât și nevoia fiecărei comunități de a-și păstra tradițiile religioase și ritualurile funerare specifice.

Astfel, în proximitatea Bellu au apărut cimitirele catolic, evanghelic și israelit, fiecare cu organizare proprie, dar integrate într-un sistem urban coerent. În alte zone ale orașului s-au dezvoltat cimitire precum Ghencea, Colentina sau Pantelimon, care deserveau diferite mahalale și grupuri sociale. În ansamblu, aceste spații au contribuit la configurarea unei geografii funerare complexe, strâns legate de evoluția Bucureștiului.

Cimitirele secundare și extinderea urbană

Pe măsură ce orașul s-a extins, au apărut noi cimitire menite să deservească cartierele în dezvoltare. Cimitire precum Iancu Nou, Izvorul Nou, Dudești sau Filantropia au preluat roluri locale, completând sistemul central dominat de Bellu. Unele dintre acestea au avut inițial caracter parohial sau privat, fiind ulterior integrate în administrarea municipală.

Extinderea cimitirelor a fost determinată atât de creșterea demografică, cât și de evenimente istorice majore, precum războaiele sau epidemiile. De asemenea, în anumite cazuri, cimitirele au fost reorganizate sau mutate, în funcție de evoluția urbanistică. Astfel, necropola Bucureștiului s-a dezvoltat treptat ca un sistem dinamic, adaptat permanent transformărilor orașului.

Cimitirele ca spațiu artistic și memorie culturală

Arhitectura funerară și transformarea cimitirelor în spații muzeale

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, cimitirele bucureștene, în special Bellu, au cunoscut o transformare profundă, devenind spații în care arhitectura și arta monumentală capătă un rol central. Construcțiile funerare depășesc funcția strict utilitară și devin expresii ale statutului social, ale memoriei familiale și ale gustului artistic al epocii. Mausoleele, capelele și monumentele sunt realizate în stiluri variate, de la neoclasic și neogotic până la influențe bizantine și românești.

Această evoluție este strâns legată de apariția unei generații de arhitecți și artiști care au tratat spațiul funerar ca pe un domeniu legitim al creației. Astfel, cimitirele ajung să fie percepute ca adevărate muzee în aer liber, unde se poate urmări evoluția stilurilor artistice și a limbajului arhitectural într-un mod coerent și concentrat.

Sculptura funerară și artiștii reprezentativi

Un rol esențial în definirea caracterului artistic al cimitirelor bucureștene îl are sculptura funerară. Lucrările realizate în marmură sau bronz includ busturi, statui alegorice, medalioane și

basoreliefuri, adesea inspirate din simbolistica clasică sau religioasă. Figurile feminine, îngerii, personificările durerii sau ale speranței sunt teme recurente, reflectând sensibilitatea epocii și concepțiile despre moarte și memorie.

Printre artiștii care au contribuit decisiv la această imagine se numără familia Storck, Ion Georgescu, Dimitrie Paciurea sau Oscar Späthe, ale căror lucrări se regăsesc în număr mare în Cimitirul Bellu. Alături de aceștia, numeroși sculptori străini sau formați în școli occidentale au realizat monumente pentru elitele bucureștene, contribuind la diversitatea stilistică și la valoarea artistică a ansamblului.

Memoria colectivă și valoarea simbolică a necropolelor

Dincolo de dimensiunea artistică, cimitirele Bucureștiului au devenit spații esențiale ale memoriei colective. Aici sunt înmormântate personalități politice, culturale, militare și științifice, iar monumentele lor contribuie la construirea unei identități urbane și naționale. Vizitarea acestor locuri capătă astfel o dimensiune educativă și comemorativă, fiind o formă de recuperare a trecutului.

În același timp, aceste spații sunt vulnerabile la degradare, neglijență sau intervenții neadecvate. De-a lungul timpului, numeroase monumente au fost distruse, mutate sau alterate, ceea ce ridică probleme serioase de conservare. Din acest motiv, cimitirele istorice trebuie privite nu doar ca locuri de reculegere, ci și ca patrimoniu cultural care necesită protecție și studiu sistematic.

Evoluția contemporană a cimitirelor din București

Extinderea sistemului de cimitire în secolul XX

În secolul XX, dezvoltarea accelerată a Bucureștiului a impus extinderea sistemului de cimitire existente și apariția unor noi spații funerare. Creșterea populației, urbanizarea intensă și schimbările sociale au generat o presiune constantă asupra cimitirelor tradiționale, în special asupra celor centrale. În acest context, administrația municipală a continuat politica începută în secolul al XIX-lea, orientând noile amenajări către periferia orașului.

Astfel, cimitire precum Ghencea, Colentina, Pantelimon sau Izvorul Nou au fost extinse sau reorganizate, devenind principalele zone de înmormântare pentru noile cartiere urbane. În paralel, unele cimitire mai vechi au fost închise sau integrate în structuri mai mari, reflectând transformările urbanistice ale capitalei.

Impactul evenimentelor istorice și al reglementărilor moderne

Evenimentele istorice majore, precum războaiele mondiale sau cutremurul din 1977, au influențat direct organizarea cimitirelor bucureștene. După 1977, a devenit necesară crearea unor noi cimitire municipale în diferite zone ale orașului, pentru a răspunde atât pierderilor umane, cât și creșterii continue a populației. Au fost amenajate astfel cimitire precum Pantelimon, Domnești (Ghencea II), Străulești II sau Progresul.

În același timp, reglementările sanitare și urbanistice au devenit tot mai stricte, stabilind norme privind amplasarea, organizarea și administrarea cimitirelor. Acestea au contribuit la standardizarea funcționării lor și la integrarea într-un sistem coerent de servicii publice.

Configurația actuală și utilizarea contemporană

În prezent, sistemul de cimitire al Bucureștiului este caracterizat printr-o distribuție predominant periferică, cu câteva nuclee istorice păstrate în interiorul orașului. Cimitirul Bellu rămâne principalul

reper cultural și memorial, dar funcția sa este completată de cimitirele mari din zonele exterioare, care asigură capacitatea necesară pentru înmormântările curente.

Pe lângă cimitirele municipale, există și numeroase cimitire parohiale sau aparținând mănăstirilor din jurul Capitalei, precum Cernica, Pasărea sau Snagov, care sunt frecvent utilizate de bucureșteni. De asemenea, funcționarea crematoriului „Cenușa” introduce o alternativă modernă la înmormântarea tradițională, reflectând schimbările de mentalitate și diversificarea practicilor funerare.

Lista cimitirelor din București (2025)

- Cimitirul Bellu
- Cimitirul Berceni II
- Cimitirul Bucureștii Noi
- Cimitirul Colentina (Reinvierea)
- Cimitirul Dămăroaia
- Cimitirul Ghencea
- Cimitirul Iancu Nou
- Cimitirul Izvorul Nou
- Cimitirul Domnești
- Cimitirul Metalurgiei
- Cimitirul Pantelimon II
- Cimitirul Sfânta Vineri
- Cimitirul Străulești II
- Cimitirul Tudor Vladimirescu
- Cimitirul Vest

Crematoriile din București (2025)

- Crematoriul Cenușa
- Crematoriul Vitan Bârzești

Cimitirele din București sunt administrate de Consiliul General al Municipiului București prin Administrația Cimitirelor și Crematoriilor Umane.